

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՀԱՂԵՏԱՍԱՆԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԻԱՅ ՈՒՐԲԱԹ 22 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1854

ԹԻՒ 479

ԶՄԻՌՆԻԱՅ, 22 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ

Սէփաղապօրի ահագին ամբողջական գնդա-
կոծու թիւնը քանի մը օր ու շաւաթէն ետեւ, վեր-
ջապէս ամսոյն 5ին մեծ յաջողութեամբ սկսաւ
թէ ծովու և թէ ցամաքի կողմանէ: Դաշնակից
զօրքը արտաքին կարգի ջերմեռանդութեամբ կը
պատերազմէին և կը յառաջանան օրըստօրէ: Եւ
աւտորմիտը և ցամաքի թնդանօթները մեծ փնտա-
նէր պատճառեցին Սէփաղապօրի չորս կողմը և
զաւթադմաթիւ բերդերուն, որոցմէ մէկ քանին
և մանաւանդ Կոստանդին ամրոցը, և մարտա-
նի ամրոցը բոլորովին հիմնադրուեցաւ: Դաշ-
նակցաց ուսմբերը քանի մը տեղ հրդեհ ձգեցին
Սէփաղապօրի մէջ: որուն պահպան զօրքը և
բնակիչները վերջին յուսահատութեան մէջ կը
գտնուէին եղբ: Թէպէտ և կրօնի թէ Կոստան-
դին դուքսը՝ ընկերութեամբ (սթէն Սաքէն
զօրապետին, 26 հազար զօրքով կարող եղբ է
Սէփաղապօր մօտէ, և թէ ուրիշ օգնական զօրք
ևս կը պատրաստէին, բայց և այնպէս դաշնակցաց
կացութիւնը այնպէս յաջող վիճակի մը մէջ կը
գտնուէին և անգլիացի ու գաղղիացի զօրապե-
տաց զինուորական խմբաւորութիւնը և զօրաց ջեր-
մեռանդութիւնը այնքան մեծ է, որ բոլոր աշ-
խարհ վստահութեամբ կը յուսայ և կըստատե-
թէ մօտ օրերս Սէփաղապօր անպատճառ պիտի
իյնայ և դաշնակից զօրքը պիտի տիրեն խումբի:

Այս գէղարկու վայրը յետագայ խորհրդածու-
թիւնը կը կարգաւորէ լծուծի թայմը օրադրութեան
մէջ որ ի 7 ամսոյն:

Եւրոպայի Սէփաղապօր քաղքին և անոր նա-
ւահանգիստին տիրող կացութիւնները դաշնակից
զօրքը ձեռք բերեցին, յետ այնորիկ յիշեալ
բերդը պիտի չկրնայ հեռացնել զպաշարողները
և ոչ կարող պիտի ըլլայ երկար ժամանակ դէմ
դնել և պաշարանաւոր: Բանդի իւր անհամար
բերդերուն և ամրոցներուն կրակը առանց բա-
ցառու թեան, ուղղեալ է հիմնական ծեծուած
կողմին դէպի հակառակ կողմը, և որովհետեւ
այն ամբար քաղքին ետեւի երկիրը բարձր է,
դաշնակիցները իրենց պաշարման մարտիկները

նոյն բարձրութեանց վրայ հաստատու ընտել պէս
քաղքը դիւրութեամբ պիտի կրնան առնուել:
Իայց անանկ թէ Ռուսաց զօրապետը կարող
պիտի ըլլայ արգելուել որ դաշնակցաց զօրքը չտի-
րեն նոյն բարձրութեանց: Եւ Սէփաղապօր իշխա-
նը պիտի կրնայ օգնական զօրքեր ընդունիլ որով
կարող ըլլայ յարձակիլ մեր զօրաց վրայ և օգ-
նութեան հասնիլ յիշեալ բերդին՝ անձնատուր
ըլլալէն առաջ: Այս օրինակ են հիմնական եւ
զաւթ հարցումները և խիստ տղատ կերպիւ առա-
տաբար եղած հաշիւներէն կրնանք, որ Սէփ-
աղապօր իշխանը խումբի մէջ 264 հազար հոգի միայն
ունէր իւր գլուխը՝ երբ որ դաշնակիցները ցա-
մաքը եղան և բաց յայտնանէ 24 հազար հոգի ևս
բերդապահ զօրք կար Սէփաղապօրի մէջ: Աս-
կայն այս գումարները թղթի վրայ եղած հաշի-
ւներ են և Ստոյգը այն է որ Սէփաղապօրի վրայ եղած
Սէփաղապօր իշխանին բանակը 50 հազար հոգիէ
բաղկացեալ էր և բերդապահ զօրքը հաւանա-
կանաբար 10 հազար հոգի են: Այս խումբերը
բաժնուած ըլլալով, մեծ ծառայութիւններ չեն
կրնար մատուցանել: Բարձեւ այսպիսի բեր-
դապահ զօրքերը Ռուսաց նաւատորմին նա-
ւատեաց օգնութեամբ անգամ չեն կրնար ա-
հապին յարձակումը ընել գուրը: Իւրեքերը
թէ ծովու և թէ ցամաքի կողմանէ կրնան ծեծ-
ուիլ, ուստի անհրաժեշտ հարկաւորութիւն է
բազմաթիւ մարդիկ դրուիլ ծովու վրայ եղած
մարտիկներուն մէջ, որոնք դաշնակից նաւա-
տորմից թնդանօթներէն իսկոյն պիտի կործան-
ուին թէ անոնց պահպան զօրքը ներկայ չը-
լան և կը յուսամք որ Տընտաս ծովապետը որ և
իցէ խորհրդածութեան պիտի չարգելուի և ետ
պիտի չկենայ ծովու և ցամաքի կողմանէ միան-
գամայն յարձակում ընելէն:

Սէփաղապօր իշխանը պիտի կրնայ արդեօք ըն-
դունիլ բաւական բազմաթիւ օգնական զօրք
ըստ ժամանակին, որպէսզի Սէփաղապօր անձնա-
տուր չեղած դաշնակցաց դէմ յարձակի: Եւ մե-
նին չեմք կարծիք: Բանդի հաւանականաբար
10-12 հազար հոգիէ բաղկացեալ խումբ մը կը
գտնուի ի Բէֆէ: որ կրնայ առանց մեծ դժ-

ուարութեան Սէփաղապօրի զօրաց հետ միաւո-
րիլ և Սաքայի բերդին տարաբար լուրը եր-
կուց պատճառեց ամսոյ թէ չըլլայ որ յիշեալ
քաղքին բերդապահ զօրքը փոխադրուած ը-
լլայ ի Կերէ կամ ի Բէֆէ, ուսկից կարող ըլլան
պատերազմին տեսարանը երթալու:

Սէփաղապօրի շարժում մը ծովով ի գործ
դրուած ըլլայ, ըսել է որ խիստ մեծ և մեղա-
գրելի անհոգութիւն մը եղած է մեր նաւատոր-
մից կողմանէ որոնք պաշարած են Սէփաղապօր
և Չէքէզի ծովեզերքը: Իայց կը յուսամք թէ
այսպիսի բան մը չէ եղած և մինչև որ Սաքայի
բերդապահ զօրքը ցամաքի ճանապարհաւ Սէ-
փաղապօր հասնի, շատ ժամանակ պէտք է:
Հետեւեալ անոնց հասնելէն շատ յառաջ պա-
շարումը վերջացած պիտի ըլլայ, և յիշեալ բեր-
դին օգնութեան հասնելու ամէն կերպ ջանք ի
գերեւ պիտի ելլէ:

Սաքայի Սէփաղապօրի հոկտեմբերի 10-22
թիւնին մէջ հետեւեալ յօդուածը կը կարգաւոր-
ուի Սէփաղապօրի արշաւանքին վրայ: Եւրոպայի
ունեցած մեծ ուշադրութիւնը կը ծանուցանէ և
միանգամայն կատարեալ փոփոխութիւնը որ ունի
յիշեալ արշաւանքին յաջող փոխանակին վրայ:

Սէփաղապօրի քաղքը անտեսութեան վրայ նշա-
նաւոր քիչ լուրեր ունիմք հրատարակելու:
Բանդի թէ Սաքայի և թէ Սէփաղապօրի մէջ հաս-
տատուութեան ընդհանուր փոխըմբով միմիայն ամ-
փոփեալ է դաշնակից զօրաց Սէփաղապօրի դէմ
ըրած գործողութեանց վրայ: Եւ այս փոխըմ-
բու ուշադրութիւնը ուրիշ ամէն մօտաւոր զբաղ-
մունքը մէկ կողմ կը ձգեն: Ստոյգ Սէփաղապօր
հասած սուրհանդակները մեծ անհամբերութիւն
կըստատուին, մանաւանդ որ Գերմանիայ վրայէն
եկած խումբ լուրերը իբրեւ երկայնի կը համա-
րուին հասարակութեան առջև:

Սէփաղապօրի ամենայնի հաստատութեան
փոփոխութիւնը խիստ մեծ է և թէպէտ աղէկ
կը ճանաչեն անհամար գումարութիւններ որոց
յաղթել կը պարտաւորին դաշնակցաց քաջ զին-
ուորները՝ իրենց փառաւոր գործունէութիւնը
վերջացնելու համար, բայց և այնպէս ամենին

ՔԱՂԱՔԱՎԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱՎԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Դ. ԱՇՈՒՆ

Ա. ուրբ մահացողաց	Զ. միջոցեւ շնորհ
Սահակ շառաւիղի	Հիւսիս գեղիւնու ցուրտ
Գնան յուզի անդարձ	Եւ ի տարիսը
Չէրմ հոտան ի գայի	Ընդունիլ գաւառ
Ա. սպիտակ ամբար	Ցայմամ իւր փոխան
Ի. ամառն ծաղկապէս	Վատակց արգելիք
Ա. սպիտակ ամբար	Քաղքի միջոց
Գ. սպիտակ ամբար	Եւ ուրիշութիւնը
Յ. ետեւ շնորհներ	Ծ. երեւելոյ տպ
Ի. սպիտակ ամբար	Կարգաւ միջոց
Ս. սպիտակ ամբար	Զ. սպիտակ ամբար
Ա. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Բ. սպիտակ ամբար	Խ. սպիտակ ամբար
Գ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Դ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ե. սպիտակ ամբար	Զ. սպիտակ ամբար
Զ. սպիտակ ամբար	Է. սպիտակ ամբար
Է. սպիտակ ամբար	Ը. սպիտակ ամբար
Ը. սպիտակ ամբար	Թ. սպիտակ ամբար
Թ. սպիտակ ամբար	Ձ. սպիտակ ամբար
Ձ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտակ ամբար
Ս. սպիտակ ամբար	Շ. սպիտակ ամբար
Շ. սպիտակ ամբար	Ո. սպիտակ ամբար
Ո. սպիտակ ամբար	Պ. սպիտակ ամբար
Պ. սպիտակ ամբար	Ղ. սպիտակ ամբար
Ղ. սպիտակ ամբար	Ճ. սպիտակ ամբար
Ճ. սպիտակ ամբար	Կ. սպիտակ ամբար
Կ. սպիտակ ամբար	Լ. սպիտակ ամբար
Լ. սպիտակ ամբար	Ս. սպիտ

Հեն երկրային մեր բանական բարեյարդութեանը վրայ և կը յուսանայ այս ժամանակ մէջ, թէ Կոստանդնուպոլսէն գալու առաջին շոգենաւոր Նշա՛նաւոր լուր մը սիրտի բերէ պատերազմին տեսա՛րանէն»:

Սորինի Բոսք օրագիրը հետեւեալ կերպիւ կը ծանուցանէ՝ Կոստանուպոլսէն համար յանձնարարական ժողովոյ մը հաստատութիւնը, որուն պաշտօնը պիտի ըլլայ ողորմութիւն ժողովել ի նպաստ այրի կանանց և որք տղայոց զինուորացու նաւաստեաց որ պիտի մեռնին առաջակայ պատերազմին մէջ:

Երբ Կոստանուպոլսէն Բոսք օրագիրը ծանուցանէ, որով յանձնարարական ժողով մը կը հաստատուի, որուն անդամները յանձնառու եղած են խնդրելու, ընդունելու և բաժնետէլ յոժարակամ տուրքերը հասարակութեան ի նպաստ այրի կանանց և որք տղայնորաց և նաւաստեաց, որոնք կանք քերտին պիտի կորսնցնեն առաջիկայ պատերազմին մէջ: Յիշեալ ժողովոյն անդամներն են թափուհւոյն լծակից բարձրագոյնաւ Լալաբէթ իշխանը, Կիւս-Կոստանուպոլսէն Գուքը, Սուլէյմանեանի Գուքը, Լուր Սիմոն, Տէրպի կոմսը, Շաքրալի բի կոմսը սըր Համիթը, Լալաբէթի կոմսը և այլք:

«Ստանուպոլ»-ը փառաւոր յաջողութեանց մէջ, որոնք չնորհիւ ամենակարգին (ստուծոյ, պատկոցին մեր գէշքը առաջիկայ պատերազմին մէջ (կրնէ թափուհւոյն հրամանագիրը) բազմաթիւ զինուորներ և նաւաստներ որոնք մեր բանակացի և մեր նաւատորմաց ծառայութեանց մէջ կը գտնուեն, քաջաբար մեռան պատերազմին գաղթական մէջ կամ պատերազմէն պատճառեալ գէպերէն, մտածելով դարձեալ թէ ուրիշ շատ անձինք՝ որ հետեւեալ պիտի գտնուեն այս պատերազմին մէջ, վեհանախարար պիտի գոհնեն իրենց կեանքը վստահութեան, պաշտպանելով մեր գաղանկին յաջողակեալ ազատութիւնները, և գոյելով ապօրինաւոր իշխանատիրութիւնը մեր թշնամեաց: Եւ ըստ որում գիտեմք թէ մեր սիրելի հպատակներն շատերը կը ցանկան իրենց անձնանուէր քանքը յայտնել մեր հայրենեաց և մեր գահին համար վեհանախարար և իրաւացի մարդասիրութիւն մը ցուցնելով այրի կանանց և որքոց յիշեալ զինուորաց և կոմսար տուրք ու ողորմութիւն չնորհելով, արժան համարեցին յանձնարարական ժողով մը հաստատել, որպէսզի վայելուէ կերպիւ գործածուի յիշեալ տուրքերը, որոնք պիտի կոչուին Հայրենասիրական գործը»:

(Յետոյ տարիի յանձնարարական ժողովոյն գործողութեանց կանոնները գրուած են թափուհւոյն հրամանագրոյն մէջ):

«Տուեալ ի Պէմբէլ, 7 հոկտեմբերի 1854»:

Բերք, ուղղէ ուրեմն անկարգ յոժարութիւնները, ու մի բռնիցներ տունդ՝ կարգադրելու աշխատութիւնը չունենալու համար:

Ինչ պիտի ըլլայ տարբ. քանձ երեսուն տարին տնտես արարածի մը համար, չարքը ու զուարճութիւնը շուքի նման կանցնին կերթան, կեանքը՝ վայրկեանի մը մէջ կանցնի, ինքնիրմէն բան մը չէ, իր գործածութեան կախումն ունի իր արժէքը: Սարգուս՝ ըրած բարեբը միայն կը մնայ ու անով է միայն, որ կեանքն ալ բան մըն է, ալ մի բերք ուրեմն թէ քեզի համար չարք մըն է ապրիլը, որովհետեւ անոր բարեբ ըլլալը քեզմէ կախումն ունի, և եթէ չարք մըն է ապրիլը, մի բերք ուրեմն թէ քեզի թոյլ տրուած է մեռնելու, որովհետեւ նոյն է բերք թէ քեզի թոյլ տրուած է մարդ չըլլալ՝ ըսելուն հետ թէ քեզի թոյլ տրուած է քու կենացդ հաստիւն դէմ հա՛կառակիլ ու խաբէլ քու կարգումը:

Ինչնասպանութիւնը գաղտագողի ու ամօթալի մահ մըն է. մարդկային ազգին եղած գողութիւն մըն է, զորոք (մարդկային ազգը) ձգեմէն առաջ, պէտք է հատուցանել անոր ինչ որ ըրաւ քեզի համար: Եւ այդ բանի մը պատշաճ չեմ, աշխարհիս անպիտան մէկն եմ: Առօրեայ վիճիկ սոփայ, չեմ գիտեր թէ չեմ կրնար քայլ մը առնել երկրիս վրայ, առանց կատարելու պարտականութիւն մը գտնալու, և թէ ամէն մարդ

Եւ յանձնարարական ժողովոյն գրասենեակները առայժմ կը գտնուին Կիւս Դժ Սիմոնի փողոց թիւ 16:

Լալաբէթի պատերազմը գոյցէ սկիզբն է ուրիշ երկայն, արեւահեղ յամառեալ պատերազմներու: (Նոնք որ Լալաբէթի բարձրութեանց ընդդիմադրութեան և դժուարութեանց արժէքը չեն գիտեր, անոնք որ չեն ճանաչեր յարձակողներուն անհասկառակելի եռանդը, չեն կրնար ճիշտ գաղափար մը ունենալ Ռուսաց դիմակալութեան դէմ զայն: Խիստ վեհանախարար և բարեօրոգ դարձող մը ձեռք գարկինք՝ այսինքն զինուորացութեամբ պարտաւորել զՌուսիան որ ի գործ դնէ զգաղափարութիւնները, զորս խաղաղիկ տեղը ըրած է: Կուգիմք քարձեալ մոյցունել զինքը այն սահմանաց մէջ ու քիկ պէտք չէ որ ելնէր, և սեղով անոր, Եւ ինչ կէտէ՝ պիտի չըլլաւ: Ռուսի ի պաշտպանութիւն միջնակներով զարդարեալ գեղեցիկ մայրաքաղաքին և Սեբասթիապոլսի պաշտպան, որուն կը ցանկայ Ռուսիան շատոնց մէջ ի վեր, մեր կարմիր հագուստով բազմաթիւ զինուորները խրկեցին: Եւ ըստ զիտէ որ թեթեամտութեամբ չըրինք այս բաները, և ոչ կիսատար տեղեկութեամբ և անխոհեմաբար անցանք խաղաղասիր տեղութեան մը սահմաններէն: Ինչ որ Լալաբէթի գիտէ և կը ճանաչէ թէ մեր պատերազմը արդար է: Եւ պատերազմը ինչպէս ըլլինք, թեթեամբար չըսկը անք, այլ զինք ի գործ դնելու, Վէնայի խորհրդակցութեան մէջ, ամէն բարեկամական միջոցները այնպիսի մարդու մը առջև որ տրված է երկդ իմութիւն բանեցնելու:

Սեր մէջն ու արդեօք ետ պիտի քաշուի այս պատերազմը: Սը արդեօք պիտի մերժէ նպատակաւոր ըլլալու ինչպէս՝ իւր պատերազմին մէջ զոր կրնէ Ռուսիայ իշխանատիրութեան դէմ: Սը պիտի մեղադրէ զմեզ որ պատուար մը դրինք Ռուսաց կայսեր ընթացքին դէմ: Եւ այդ խիստ քիչ մարդիկ կան ինչպէս մէջ որ արտի մտքը համակրութիւն չունենան մեր դատին հետ: Խիստ քիչ մարդիկ կան որ չուզեն պաշտպանել մեր քաջ զինուորները, որոց յանձնառած է ներկայացնել զԵրզնայի Լալաբէթի մէջ:

Հայրենասիրական տրոց յանձնարարական ժողովը բաղկացեալ է ամէն տեսակ քաղաքականութեան վերաբերեալ երեսնի անձինքներէ: Ռուսի թափուհւոյն ազգասիրական հրաւերը ալ զէկ ընդունելութիւն պիտի գտնէ. քանզի հայրենասիրական տուրքը մեծ ու վեհանախարար նպատակաց համար սահմանեալ է: Վերին խիստանախարարութիւնը բարեբաղդ կացուցէ մեր մէջ գրած է մեր հայրենեքը, որուն ժողովուրդը ազատ է ի վտանգէ, և չմանար պատերազմին վտանգէրը բայց միայն երկրորդաւ:

օգտակար է մարդկութեան միայն անոր համար որ կայ (մարդը):

Յիշմար երկատասարդ թէ որ սրտիդ խորք քիչ մը առաքինութեան գեղացումը կը գտնուի, և կու որ քեզի կեանքը սիրել տալը ցնեմ. քանի որ զայն լքանելու վտան մը գգաս, ըսէ ինքնիրենդ, Գեղարքա՛ն Դէ Բարի Գործ Տալ Ընէմ, ետեւ գնայ չքաւոր մը գաղի ձեռնուր ըլլալու, դժբաղդ մը միջնակներ լու, նկուն մը՝ պաշտպանելու: Եւ թէ այս մտածութիւնս քեզայսօր ըմբռնեց, պիտի ըմբռնէ վաղն ալ մէկալ օր ալ բոլոր կենացդ մէջն ալ, իսկ եթէ ոչ, մեռիլ ուրեմն, որովհետեւ չարագործ մըն ես գուն:

Թարգմանեաց ի գաղղիւրէն Խոնէլ:

Որ բարեկամութիւնը անգլի է:

Բարեկամութիւնը շատ անգամ աղէկութեան կը ծառայէ ու շատ անգամ ալ գէշութեան ինչպէս որ ըլլայ բարի կամ չար, որովհետեւ երկու տասնորդները ի բնէ սիրելու հակամակ տրուելով և մանաւանդ բաւական ծանօթութիւն չունենալով աղէկ բարեկամութիւնը գէշն արտելու կը պատահի շատ անգամ որ շատ գէշ բարեկամութիւններ կուենան, որ զիրենք մեծ վտանգներու մէջ կը ձգեն ու շատ անգամ ալ իրենց կորստեանը պատճառ կը ըլլան:

Կան կերպիւ: Սեր եղբարք մեր երկրին վրայ չեն մեռնիր, այլ կը յուսադարեմը գտնենք օտար երկիրներ՝ ըսելով անոնց թէ պէտք է որ պատուաւ ըլլան մեռնելու՝ հայրենեաց խնամցը թող տալով իրենց այրի կանայք և իրենց զաւկները: Եւ կը յորդորենք զանոնք փտաշուութեամբ պատերազմելու, քանզի անոնք՝ որք համար կերթան պատերազմելու իրենց ծառայութեան արժէքը պիտի ճանաչեն: Օրաց բանակը և նաւատորմաց նաւաստները արժանի են հայրենեաց ի գործ դնելու խնամատուրութեանցը: Իսկ ժողովուրդը ջերմեանով ու թէ պիտի ընդունի թափուհւոյն ըրած հրաւերը: Կան ճանարարական ժողովոյն անդամները, որոնք ամէն տեսակ քաղաքականութեան կը վերաբերին, իրենց համաձայն չըլլալ պատերազմին պատճառին վրայ, բայց պիտի համաձայնին անշուշտ անոր վտանգին վրայ: Իսկ առայժմ այս գործոյն մէջ ուրիշ բազմանք մը չունին ամէնքն ալ, բայց միայն օգնական ըլլալ անգղիացի զինուորաց և նաւաստեաց այրի կանանցը և որքերուն:

Եւ անոնք ինչ օրագրութեան մէջ կը կարգաւորէ: «Շատ աղետալարմ գերդաստաններ ցաւալի կորուստներ ըլլին Լալաբէթի պատերազմին մէջ: Ի խզովել կոմսին եղբայրը, և լորտ Կենիամա» որ յիշեալ կոմսին որդին է, ծանրապէս վերաւորեցան: Սոնք զօրավարը՝ որ Սոնք գերակամին եղբայրն է, իւր խումբը առաջնորդելու ժամանակը սպանուեցաւ: Գրէթթը տեղակալ հրամանատարը՝ որ լորտ Գրէթթին երէց որդին է ու թոռն հանգուցեալ Կենիամա լորտին, վերաւորեցաւ նոյն պատերազմին մէջ: Եւ ինչ վերաւորեցաւ Չէթթը լորտը, որ Վալաբէթի կոմսին մեծ որդին է:

«Ինչպէսզի հրոցանակիր զինուորաց շերտը և ՅՅերտը խումբերը ամէնէն շատ վնաս կրեցին: Զորաս Բէօթ զօրավարը՝ որ մտ աղգական է Պրոհիլով լորտին, սպանուեցաւ: Վերաւորեցաւ մէջ կը գտնուի նաև Կուս կոմսը: Իսկ Լալաբէթի քաղաքէն երկու հազար մնաց որ կեանքերն պիտի կորսնցնեն, սըր տը Կէպի Վիլնո թեթեամբ վերաւորեցաւ իւր աջակողմէն: Ի Երբի Կէթթը շերտը գնդապետը իւր պարանոցին ետեւ կողմէն վերաւորեցաւ»:

«Սարաջիստ Սէնդ-Կենիամա անակնկալ մահը ցաւալի ազդեցութիւն մը պատճառեց բոլոր Կաղղիւն և Երզնայ մէջ: Կաթոլիկ իւրաքանչիւր հրամանագրով՝ հանգուցեալ ընդհանուր զօրապետին յուզարկաւորութեան հանգեցը՝ զինուորական մեծ փառաւորութեամբ կատարեցաւ ի փարիզ ծախիւր կառավարութեան:

«Սեմին Երիտանիոյ կառավարութիւնը պատուէր տուաւ վտանգալ լորտ Կոլիլին, որ

Ինչերը սիրելուն ու բարեկամութեան սիրոյն մէջ շատ դանդաղանքութիւն կայ. պէտք է ամէն մարդ սիրելայն կերպով որ ըլլինք, բայց չլրնար մէկը բարեկամութիւն ունենալ ամէն մարդու հետ վստահութեամբ կապուելու եւ մասնաւոր սէր մըն է: Իսկա հարցը աղկցու թիւն մըն է փոխադարձ սիրոյն՝ որով երկու անձինք կը սիրեն մէկմէկ մասնաւորապէս ու կը հոգան մէկ զմէկու աղէկութիւնը: Իսկա կամութիւնը միշտ կը հետեւի բնութեան առարկային որուն վրայ հաստատուած է: Ինչ որ մէկը բարեկամ ըլլայ գէշութիւն մը կը սիրէ՝ այն բարեկամութիւնը գէշու մըն է: Ինչ որ մէկը բարեկամ ըլլայ մտաւոր և անօգուտ բան մը կը սիրէ, ինչպէս գեղեցիկութիւնը կամ թէ վայելելութիւնը, այն բարեկամութիւնը չիւնի և անպատշաճ է: Ինչ որ մէկը բարեկամ ըլլայ աղէկ բան մը կը սիրէ, այն բարեկամութիւնը բարի և գոյիկ է. ուրեմն պէտք է որ այն աղէկ բանը ճշմարիտ առաքինութիւն մը ըլլայ կամ թէ կատարելութիւն մը որ կարող ըլլայ առաքինութեան ծառայելու, ինչպէս են գիտութիւնը, աղէկ բարք և ուրիշ անոնք նման բաները: Իսկա կամութիւնը աղէկ և ճշմարիտ ըլլալու համար պէտք է այս երեքը պայմանը ունենայ, 1. պէտք է որ ըլլայ առաքինութեան վրայ հաստատուած, 2. առաքինութեան հակամակ, 3. և առաքինութեան առաջ եկած:

իւր դեռութիւնն է ի փորձիւ, իւր միջնորդական յարգանքը նուիրել Վաղարշի կառավարութեան վասն մահուան Սէնդ-Անո մարտնչականին :

Վաղարշի թարգմանութիւնը նամակին , զոր լրտեսքով ին այս առթիւ յուղարկեց Վաղարշի արտաքին գործոց պաշտօնէին :

«Սէնդին իրաւանից արտաքին գործոց տեսուչը հրաւիրեց զինս , որ որչափ կարելի է շուտով ի մացնեմ վեհափառ Վաղարշի զխորին արամութիւնը որով Սէնդի կառավարութիւնը ընկալաւ զուր մահուան Սէնդ-Անո մարտնչականին : Սէնդին իրաւանից կառավարութիւնը կը ցանկայ իւր միջնորդական յարգանքը մատուցանել օգոստոս փառ Վաղարշի և Վաղարշի ազգին վասն ցաւալի դէպքին , որ զրկեց զՎաղարշ և Վաղարշի այս պիտի երևելի ու քաջ զորապետի մը ծառայութեանն : Սէնդը կը գտնուի բան մը որ թէ թեյնէ զգաւնութիւնը ցաւոց՝ զորս Վաղարշի ժողովուրդը և իրաւարութիւնը պէտք է որ զգան այսպիսի կորստեան մը համար և որոց ցաւակից է Սէնդի վասն , այս բանը պիտի ըլլայ խորհրդածութիւնը , որ թէ պէտեւ ցաւալի է դարձեալ , թէ վերջին վայրկեանները մարտնչական երևելի հանգիստացան յաղթութեամբ մը , որ յաւիտեան փառաւոր պիտի մնայ երկու աղջաց զինուորական տարեգրութեանց մէջ :

«Սէնդը զՍէնդի մահութեան ձեր որ թարգման ըլլաք այս զգացմանց՝ վեհափառ Վաղարշ առջև , փառահամար պիտի յայտարարէ ինձ յաւելուել նաև իմ անձնական տիրութեանց յայտարարութիւնը : Նամակը Սէնդ-Անո մարտնչականին , զանկա , սիրելի ըսել է . քանզի իւր առանձին կենաց քաղցր քաղաքավարութիւնը նոյնչափ նշանակալից արժանի էր , որչափ իւր անյուղողդ հաստատութիւնը պատերազմին դաշտին մէջ :

«Յարգանք մեծարանայ մնամ :

«ԲՈՒԼԼԻ»

Սէնդի կառավարութիւնը մօտեցաւ ի պաշտօնէ հրատարակեց Սէնդին իրաւանից՝ եռամսեայ եկամուտը որ վերջացաւ ի 10 հոկտեմբերին : Սէնդը համարեց , թէ մինչև 501,884 լիւս սովորական աւելի արդիւնք եղած է յիշեալ երեք ամսոց մէջ քաղաքացիութեան անցեալ տարուան այս երեք ամսոց հետ :

«Սէնդի իրաւանից քաղաքացիութեան մէջ հետեւեալ դժբաղդ գիտուածը կը կարգաւորէ :

«Սէնդը Սէնդ-Անո քաղաքէն կը գրեն հոգ տեսնելի 6 ամսամուտով :

«Սէնդը դժբաղդութիւն մը հասաւ մեր քաղաքին և անոր մօտ եղած Սէնդի արուարձանին , Սէնդը գրեթէ կէս ժամանցած էր երբ հրդեհ մը երևան ելաւ միտոր ճէմն Վաղարշի բամբակ մանեղա գործատանը մէջ որ Սէնդի արուարձանին մէջ :

1. Վաղարշութեան վրայ հաստատուած պիտի ըլլայ՝ այսինքն պէտք է սիրել մէկ անձ մը որուն վրայ երբոր աղէկ և դուրս հանգամանքներ կը տեսնուի : 2. Վաղարշութեան հակամէտ պիտի ըլլայ , որովհետեւ բարեկամութիւնը պիտի ուղէ և հոգայ սիրած անձին աղէկութիւնը :

Վրդ առաքինութիւնն է ամէն բարեաց ամէնէն մեծ և ամէնէն հարկաւոր . ու այն բարեկամութիւնը որ բարեկամները կը յօժարացնեն ուրիշ բարեկամներ ձեռք ձգել և առաքինութիւնը զանց առնել կուտայ , անկախ բարեկամութիւնն չէ այլ մէկ յայտնի խաբէբայութիւն մը : Վաղարշութեամբ առաջ եկած պիտի ըլլայ , այսինքն պէտք է որ առաքինութիւնը ըլլայ անոր կանանը ու ամենին առաքինութեան դէմ բան մը չըլլայ այն անձին համար որ սիրելի է : Սէնդը բարեկամութիւնը որ զՍտուած կը իշխուցնէ անպիտան և վնասակար բարեկամութիւն մըն է , վասնզի սիրելի կուտայ մէկ արարած մը Ստուած աւելի լի Ստուածը արարածը գիտաւ կրնաս ընտրել աղէկ բարեկամութիւնը գէշէն , և թէ որ բարեկամութիւնն պարտիս փախչի և որ վնասուել : Սէնդը է . որ փախչի այն մարդոց բարեկամութիւնն որոնց վրայ ամենին կատարելութիւն մը չէս գտներ սիրելու արժանի և մանաւանդ այն բարեկամութիւնն ալ որ գիտես թէ մուրթեան ինքնաջ է ինչպէս անհամատեղութեան , չարախօսութեան և երգմանց : Ստուած վնասա-

արուարձանը հաստատուել է Նիկոլայ Ստուած մէջ այս հրդեհը տհաճին կերպիւ տարածեցաւ և հասաւ շտեմարանի մը , որ լեցուն էր ծծմբով և աղբորակով (կէօփէրիք) , և որուն մէջ կը գտնուէր , կրտսն , 156 կենդանի փառք : Ստուածը հեռուութիւնները այնքան մեծ են որ քանի մը օր պէտք է զանոնք իմանալու համար : Ստուածի տներ կործանեցան , անոնց փլատակաց ներքեւ շատ մարդիկ թաղուեցան և ուրիշները մահէն խղճուեցան : Յիսուս կամ վաթսուս հողի քիչ կամ շատ վերաբորւած արդէն հիւսնեանցը փոխադրեցան և ձմեռանոցին հիւսնեանցը ևս լեցուն է վերաբորւած զինուորներով : Վարկայութեան արժանի է աղաղակները կանանց , որ կուրան մեռնողներուն , բացաւ կաներուն և վերաբորւածներուն : Ստուած մէն կորուստը տակաւին յայտնի չէ :

«Սէնդը իւր քաղաքը եղած Սէնդ-Ստուած կեղեցւոյ ներքին շէնքը կործանեալ է : Վերջը մնացածը բարձրաշէն շէնքերն են՝ մերձակայ տներուն վրայ ինկան ճալթիւնին բռնութեանն : Սէնդը իւր շէնքը շատ ժամ մնացած հրդեհը տակաւին կը շարունակուէր : Վերջապէս տակէն քսան դիակ հանեցին մինչև յայտնի : Վերջապէս լեցուն քաղաքային թիւը 200 ժամ է : Ստուած դժբաղդէն պատճառաւ նիւթական վնասը երկու միլիոն լիւս սովորական կը համարուէր :

Վաղարշի իշխանութիւնը բարեւոր վիճակի մէջ կը գտնուէր , որչափ որ կարելի է զինի դժբաղդ յարձակումէ մը ետեւ : Յիշեալ երկրին Ստուածի անուն օրինակ որ իշխանը փառաւոր հանդիսով Վաղարշի մօտ և մեծ սիրով ու ջերմութեամբ ընդունուեցաւ բոլոր հասարակութեանն : Վաղարշի յիշեալ բարձրագոյն տիրոջ իշխանին յայտարարութիւնը :

«Ստուածին բնակչիս Վաղարշի :

«Ստուած տարուան հոկտեմբերի 14ին գրուած մը պաշտօնական ծանուցագրով իմացուցինք հասարակութեան , թէ մահուան պատգաւները կը կարգաւորուէին զմեզ քիչ մը առնել հեռանալ այս իշխանութեանն : Ստուած հայրենակիցները միայն կրնան զգալ մեր սրտին սաստիկ ցաւը զոր ունեցանք յայնժամ , անոնցմէ բաժնուելու համար , ըստորում ստիպուեցանք ընդհանուր մեր ազգագրութեան նորոգիչ գործերը , (որոց վրայ գիշեր և ցերեկ կը հսկենք) այսպիսի ժամանակ մը որ հայրենիքը իրաւ ծանր պարագայի մէջ կը գտնուէր :

«Ստուած Ստուածայ ողորմութեամբ և բարձրագոյն Վրան հրամանաւր վերադարձանք մեր իշխանական գահը և կառավարութեան սանձը ձեռքերնիս առինք : Ստուած երկրին օրինակ որ կա-

կար բարեկամութիւն մըն է որ իր գէշ որպիսութիւնը քեզի կը հաղորդէ ինչպէս որ իմաստունը կը լսէ : Ստուածները բարեկամը այսինքն մոլորեալ , իրենց կը իմանին : Վերջորդ փախչի այն բարեկամութեանն որ օգուտ մը չէս քաղէ՝ այսպէս է այն մարդոց բարեկամութիւնը՝ որոնք իրենց օգուտը կը փնտռեն քու բարեկամութեանց մէջ կամ մէկ ընդունայն հաճութիւն մը ունին քիչ սիրելու կամ քիչ հաճելի ըլլալու , և այն բարեկամներէն որ քիչ չեն խրատեր քու աղէկութեանդ և քու փրկութեանդ : Համար երբոր կրնան Ստուածայ փախչի այն բարեկամներէն որ քիչ կը յարգեն , կամ թէ քիչ կը շնորհակալեն կամ քու ունեցած մուրթիւններուդ մէջ կը պահեն քեզ , պէտք է որ փախչի այս բարեկամներէն իբրեւ քու ամենամեծ և փոքրիմ թշնամիներէդ : Վերջորդ փախչի այնպիսի մարդոց բարեկամութեանն որ հոգ չեն ընել բնաւ զՍտուած փառացնել քեզի համար կամ թէ քեզի հաճելու համար , զորոքինալ գողութիւն կը ընեն խաբէութիւն , կուր , երգում , չարախօսութիւն , խախտ կը կարգուին ընկերին հետ և ուրիշ անոնց նման բաներ : Փախչի այն բարեկամութեանն և աղէկ միտք պահէ սուրբ Ստուածին առ խրատը : «Ստուած հաստատարիմ չէ Ստուածայ՝ չկրնար իր ընկերին հետ ալ բարեկամութիւն ունենալ» : թէ որ ունենայ ալ , գուցէ չէ կրնար սիրել այն պիտի բարեկամութիւն մը որ քիչ Ստուածայ

առաջարկութեան վերահաստատութիւնը՝ նոր ապացոյց մըն է վեհափառ Վաղարշին ինքնաջ : «Ստուած օգոստոսիս վեհափառը՝ ևս առաւել աղբու կը կարգուէր հաստատուելու համար այս երկրին ապահովութիւնը , բարեկամեցաւ համաձայնիլ յատուկ դաշնագրութեամբ մը՝ իւր բարձրատիւնն զաշնակից , բարեկամ և դրացի վեհափառ Վաղարշի կայսեր հետ , որ յանձնառու եղաւ յուղարկել Վաղարշին իշխանութեանց մէջ հարկաւոր եղած զորքը : Վաղարշական բանակը՝ իբրեւ բարեկամ և դաշնակից Վաղարշ , սիրով ընդունուեցաւ : Ստուած ներկայութիւնը՝ միաբանութեամբ օսմանեան յաղթական դրացի՝ նոր առհաւատչեայ մըն է խաղաղութեան և ապահովութեան վասն մեր հայրենեաց :

«Վաղարշներ , որ իմ ամենապիտան հայրենակիցներս էք , ու զիրար կը ծանալէք շատ ժամանակէ հետեւ , գիտէք թէ որչափ ինքնաջ կը պարտէ իր բոլոր երկիրը , քննելով ձեր բաղձանքը և ձեր հարկաւորութիւնները , և աշխատելով դարձան տանել անոնց մեր ձեռքէն եկած ամէն միջոցներով : Վաղարշ թէ ինչ դժուար ժամանակներ անցուցինք , մանաւանդ մեր կառավարութեան երկու առաջին ամաց մէջ , այսինքն 1849ին 1850ին : Վաղարշ որ միշտ հայրական զգացմունք ունեցանք ձեզի համար : Չմոռցաք անշուշտ զհանգարտութիւնը և զյաջողութիւնը , զորս մեր հայրենիքը կը վայելէր վերջին տարիները :

«Վաղարշ իբրեւ հայր կը վերադառնանք ձեր մէջ . կը զգամք ի խորոց սրտէ ձեր ամէն տառապանքը և կը ծանալէք մեր պաշտօնին ընդարձակութիւնը և դժուարութիւնները : Հաւատարմութեամբ պիտի նուիրեմք ի վերահաստատութիւնը բարեկարգութեան և ընդհանուր բարեկեցութեան : Վաղարշ ինչպէս մը աշխատութիւն և ինչ զոհեր՝ ի գործ գնելու համար մեր օգոստոս փառ վեհափառին բարձր և բարեկամ դիտաւորութիւնները : Եւ այս պատճառաւ մեր գիրը կը բաց պիտի ըլլայ անոնց համար , որ պիտի գան մտերմաբար գործակից ըլլալու մեզ :

«Որչափ որ աւելի դժուար է մեր պաշտօնը ի պատճառաւ այժմեան պարագայից և հայրենեաց ծանր վերջերուն , նոյնչափ աւելի յարգ պիտի ունենայ մեր առջև անձնական իրութիւնը և արժանաւորութիւնը իւրաքանչիւրոց : Վարձեալ միւս կողմանէ անխնայ ջանքի պիտի հսկեմք սանձելու համար ձաճէն կերպ անկարգութիւնները և ամէնէն պզտիկ օրինազանցութիւնը ուղղելու համար : Եւ այս կերպիւ մեր հասարակաց ջանքը Ստուածայ օրհնութիւնը պիտի ստանան , և բարեբաղդ ապագայ մը պիտի բացուի մեր հայրենեաց համար :

«(Վաղարշի և) ՊԱՐՊՕ Տ. ՍՈՒԻՊԵՏ»

Թշնամի ընելու կը ջանայ : Ստուած հակառակ փնտռէ անոնց բարեկամութիւնը որ դուռ կը ծանալան որ աղէկութիւնը կը կրնան և ան բարեկամութեան մէջ կը տեսնեն աղէկ հանգամանքներ որոնց կրնաս հետեւիլ , այն բարեկամութիւնը որ իր օրինակներով և իր աղէկ խօսքերով քեզ առաքինի կրնէ և քեզի կօքնէ իր խրատներով , որ չորս մեր քու մուրթիւններդ , հայրա համարակալութիւն և սիրով կը կարգուէ քեզ և վերջապէս իրենց բարեկամութեանը կանոնը Ստուածայ վրայն է և գիտաւոր փախչանք քու ամենամեծ և ամենաջանկարի բարութիւնը , քու ուղղութիւնը և հոգւոյդ փրկութիւնը : Ստուած է աղէկ և ճշմարիտ բարեկամութիւնը , որ շատ փնտռել պէտք է ըստորում հազուադիւրէն է և զգուշութեամբ պահել պէտք է երբոր մարդս այսպիսի բարեկամութիւն մը կը գտնայ : Ստուած բարեկամութեան համար է որ կը ժողովողը , հաւատարիմ բարեկամը հոր պաշտպանութիւն մըն է . անկախ գտնողը գտնած մը գտած է , չիայ աշխարհիս մէջ բան մը անոր զուգահիշ , կենաց և անմահութեան դեղ է ան : Վաղարշ այսպիսի բարեկամութիւնը , ջանա զանիկա գտնալու և երբոր կը գտնաւ զգուշութեամբ պահէ գտն և մի թողուր պանիկա անհաստատ և փոփոխական մտքով մը , ինչպէս որ երկրաւարները կը ընեն սովորաբար :

(Վաղարշի և) ՊԱՐՊՕ Տ. ՍՈՒԻՊԵՏ

Վաղարշի և Նիկոլայի :

